

Astım Tedavisinde Yapılan Yanlışlar

Dr. Gülhan AYHAN ve Dr. Ömer AYTEN

Astım tedavisinde yaygın olarak yapılan yanlışlar vardır. Bu doğru bilinen yanlışların düzeltilmesi önemlidir. Astım hastalığının tedavisi de en az tanısı kadar önemlidir. Öksürük, hırıltılı solunum, nefes darlığı, balgam çıkarma ve göğüste baskı hissi gibi astım yakınmaları tanı konması için yeterli değildir. Çünkü çocuklarda ve erişkinlerde astım pek çok solunum yolu hastalığı ile karışabilmektedir. Astımda tedavinin amacı astım yakınmalarının kontrolü ve bu kontrolün devamının sağlanması, astım ataklarının önlenmesi ve yaşam kalitesindeki bozulmanın önlenmesidir. Astım hastalığı etkin olarak tedavi edilmediği takdirde yakınmaları, hastanın günlük aktivitesini, yaşam kalitesini ve konforunu ciddi şekilde bozmaktadır. İşte bu nedenle astım tedavisi en doğru ve en etkin şekilde yapılmalıdır. Astım hastalarının pek çoğunda uygulanan etkin tedavi ve doktor hasta işbirliği ile astımın kontrolü sağlanabilmektedir.

Astım hastalığında kullanılan ilaçlar; kontrol edici ilaçlar ve rahatlatıcı ilaçlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (**Tablo 1**). Astımda ilaç tedavisinin iki temel prensibi vardır. Birincisi kontrol edici ilaçların yakınma olsun olmasın düzenli olarak kullanılmasıdır. İkincisi ise yakınmalar olduğunda rahatlatıcı ilaçlara başvurulmasıdır.

Astım tedavisinde yapılan yanlışları aşağıdaki soruları yanıtlarak açıklayabiliriz.

Hasta Gerçekten Astım mı?

Tedavinin başarılı olması tanının doğru konulmuş olmasına bağlıdır. Astım zaman zaman yakınmalara neden olduğu için çoğu kez hastaların ve bazen de doktorların dikkatinden kaçan bir hastalıktır.

Tablo: Astım Tedavisinde Kullanılan İlaçlar (1)

Kurtarıcı veya semptom giderici ilaçlar	Kontrol edici ilaçlar
Salbutamol inhaler ve nebül (kısa etkili)	İnhaler steroidler
Sistemik steroid ilaçlar (tablet ve enjektabl)	Salmeterol inhaler (uzun etkili)
Antikolinergik ilaçlar inhaler ve nebül (kısa etkili)	Formoterol inhaler (uzun etkili)
Teofilin enjektabl (kısa etkili)	Montelukast tablet, Zafirlukast tablet
	Sistemik steroid ilaçlar (tablet ve enjektabl)
	Formoterol+ budesonid inhaler (kombine ilaç)
	Salmeterol+flutikazon inhaler (kombine ilaç)
	Anti-IgE
	İmmünoterapi (Alerji aşılıarı)

Bölüm 17 – Astım Tedavisinde Yapılan Yanlışlar

Üstelik çocukta ve erişkinde diğer solunum yolu hastalıklarıyla karışabilir. Hastalar özellikle benzer yakınmaları olan aile bireyleri, akrabalar ya da komşuların ilaçlarını kullanarak rahatlamaya çalışabilirler. Bu durumda tanının doğru konulması için mutlaka doktorun değerlendirmesi gereklidir. Astım tanısı konulan her hasta alerjik değildir. Bu nedenle anti-alerjik ilaç kullanımına doktor karar vermelidir.

Tedavi Süresi ve İlaçların Kullanım Süresi Ne Olmalıdır?

Astım hastalığının tedavi süresini belirleyen, hastanın şikayetlerinin sıklığı ve hastalığın şiddetidir. Yılda bir kez şikayeti olan, bunun dışında hiçbir şikayeti olmayan bir astım hastasının her gün ilaç kullanmasına gerek olmayabilir. Ama şikayetleri sık sık tekrarlayan, günlük yaptığı aktiviteler sırasında öksürük, nefes darlığı, hırıltı gibi solunum şikayetleri olan, şiddetli atakları olan hastaların (bunlar kontrol altında olmayan hastalardır) bu şikayetleri kontrol altına alınıncaya kadar düzenli tedavi kullanması gerekebilmektedir.

Astım hastalarında, hastalığın şiddetine (hafif, orta, ağır) göre hangi ilaçların hangi dozda ve ne sıklıkta kullanılacağı hastayı takip eden doktor tarafından düzenlenmektedir. Hasta her kontrole geldiğinde yakınmalarına göre tedavi planı takip eden doktoru tarafından gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Astım hastalığının tedavisi için standart bir süre yoktur. Hastanın yakınmaları kontrol altına alındıktan sonra, tedavi yavaş yavaş azaltılır ve bazı zamanlar tamamen kesilebilir. Tedavi kesildikten bir süre sonra yakınmaları tekrar olursa astım tedavisine tekrar başlanmaktadır. Hastaların tam kontrol sağlanıncaya kadar uzun süre ya da hayat boyu ilaç kullanması gerekebilir.

İlaçlara doktor kontrolü altında gereğinde kesilip, gereğinde tekrar başlanabilir. Bu tedavi değişikliği hastanın yakınmalarının durumuna ve kurtarıcı/rahatlatıcı ilaç kullanımına göre planlanır. İlacın kesilmesi ve yeniden başlanması ile ilgili olarak doğru zamanlama oldukça önemlidir. Çünkü ilaçların zamanından önce kesilmesi astım şikayetlerinin ortaya çıkmasına ve hastalığın kontrolden çıkmasına neden olmaktadır. Bu durumda tedavi başarısızlık ile sonuçlanabilmektedir.

Hasta İlaçları Düzenli Kullanıyor mu?

Kronik hastalıklarda uzun süreli ilaç kullanımı gereklidir. Ancak uzun süreli ilaç kullanımı zor ve yakından izlenmesi gereken bir süreçtir. Hastaların çoğu uzun süreli ilaç kullanımı gereğini yerine getiremezler. Bu konu yakından izlenmelidir.

Astımda da belki ömür boyu solunum yoluyla ilaç kullanmak gerekebilir. Düzenli ilaç kullanmayan hastaların hem yakınmaları yeniden başlayacak hem de solunum fonksiyonlarında kayıplar meydana gelecektir.

İlaçların bir kısmının hemen rahatlatıcı bir kısmının ise uzun sürede hastalığı etkileyen ilaçlar olduğu hatırlanmalıdır. Bu ikinci grup ilaca kontrol edici ilaçlar adı verilmektedir. Bu gruptaki ilaçların etkisi hasta tarafından hemen fark edilmez. Hastalar ilaçlarını doktorun önerdiği biçimde kullanmalı ve düzenli kontrollerine gitmelidirler. İlaçlarını azaltma ya da kesme kararına kendi kendilerine değil doktora danışarak vermelidirler.

Hasta İlaçlarını Doğru Kullanıyor mu?

Astım tedavisinde ilaçların hemen hepsi solunum yoluyla kullanılmaktadır. Bu tarz kullanımda zaten çok az miktarda olan ilacın doğru teknikle kullanılması çok önemlidir. Her cihazın kullanım şekli hastaya ayrıntılı olarak anlatılmalı ve hastanın da uygulaması izlenmelidir. Doğru teknikle kullanılmayan ilaçların hastaya yeterince yararı olmaz. İlaçlar yanlış ya da eksik teknikle uygulanıyorsa hastanın yakınmaları devam eder ya da iyileşen bir hastada yakınmalar tekrar ortaya çıkabilir. Bu nedenle hastalara ilaç kullanımı öğretilmeli ve her kontrol ziyaretinde doğru kullanımı denetlenmelidir.

Astım İlaçları Bağımlılık Yapar mı?

Bazı astım hastaları kullandıkları ilaçların bağımlılık yaptığını düşünmektedir. Oysa ki astım ilaçlarının içinde bağımlılık yapıcı maddeler bulunmamaktadır. Bu nedenle de astım ilaçlarının bağımlılık yapıcı etkisi yoktur. Kronik hastalık olması nedeniyle ilaçların uzun süre kullanılması gerekliliği bağımlılık şeklinde yorumlanmaktadır. Hastalık kontrol altında olduğu zaman ilaç kullanımı giderek azalmaktadır.

Astım İlaçlarının Yan Etkisi Çok mu?

- Astım ilaçları alan çocuğum akranlarına göre kısa mı kalacak?
- Astım tedavisinde kullandığım ilaçlar kemiklerimi eritecek mi?
- Bu ilaçları kullanmaya başladıktan sonra çok kilo aldım, bu ilacın yan etkisi midir?
- Bu ilaçları nebül formunda kullanırken gözlerime bir zararı olur mu?
- Bu ilaçlar ağızda yara ya da ağızda mantar yapar mı?
- Astım ilacı diş çürüğü yapar mı?

Astım ilaçlarının özellikle kortizon içeren ürünlerin yan etkileri hakkında kaygılar vardır. Bu nedenle ilaçların düzensiz kullanıldığı ve hastalığın yeniden kontrolden çıktığı bilinmektedir. İlaçların yan etkileri iyi bilinir ve doktor önerilerine uyulursa tedavi başarılı şekilde uygulanabilir.

Çocuklarda gelişme geriliği ve erişkinlerdeki kemik erimesi ancak yüksek dozda ve uzun süreli kortizon içeren ilaçların kullanılması halinde ortaya çıkabilir. Doktor kontrolünde tedavi edilen hastalarda bu yan etkiler yakından izlenmektedir. Kontrol halindeki astımda çok nadiren yüksek dozda ilaç kullanımı gereklidir. Ancak ilaçlarını düzensiz kullandığı için hastalığı kontrolden çıkan ve ancak çok yüksek dozla düzeltilebilen hastalarda bu tür yan etkiler daha çok görülür.

Hastaların kilo almasından astım ilaçlarının sorumlu tutulması mümkün değildir.

Nebülizatör tedavilerinde ilacın göze kaçması engellenmelidir. Özellikle göz tansiyonu olan hastalarda bu konuda daha dikkatli olmak gereklidir.

Ses kısıklığı ve ağızda pamukçuk (mantar enfeksiyonu) gibi etkiler ise genellikle ilacı kullandıktan sonra ağızın çalkalanması ile önlenabilir.